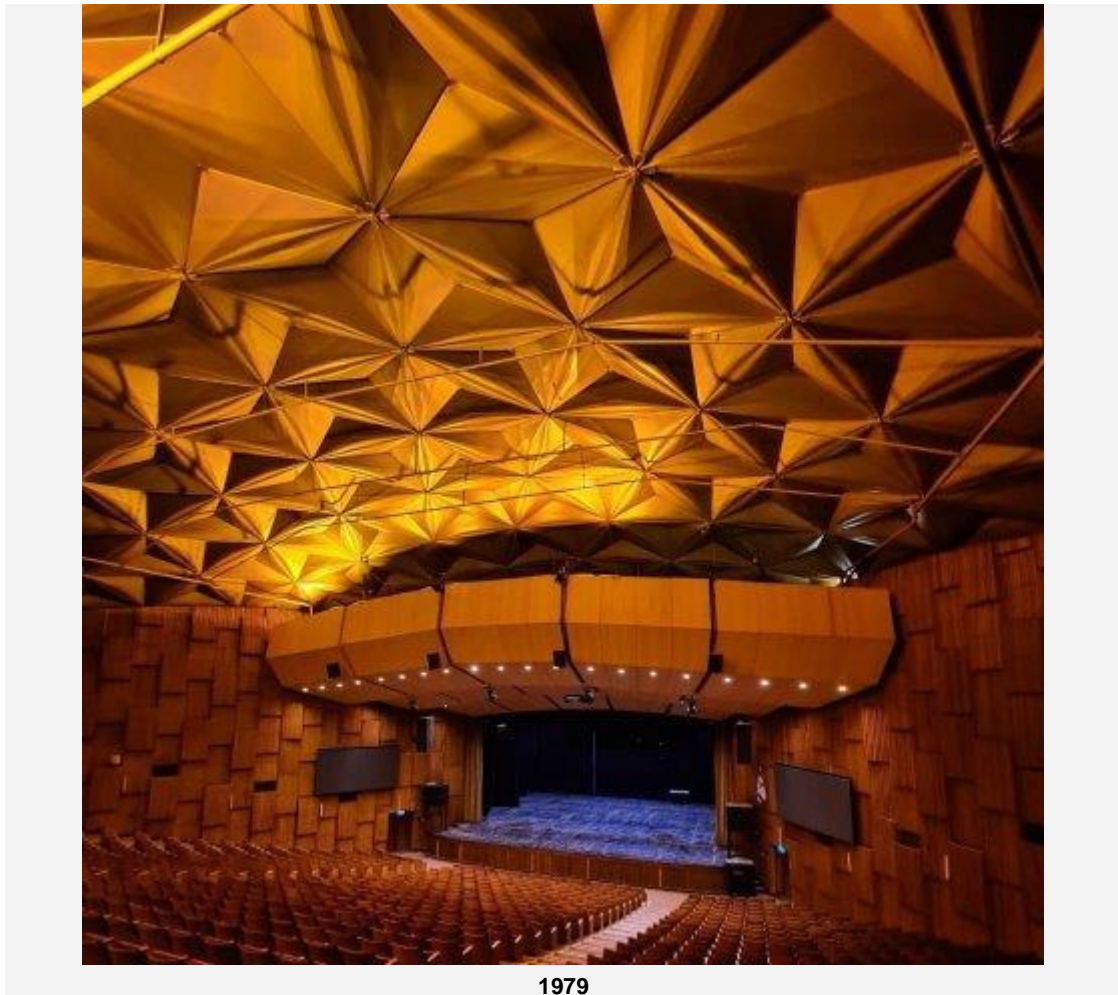

סיבוב בבית הבנים בקיבוץ כפר מנחם

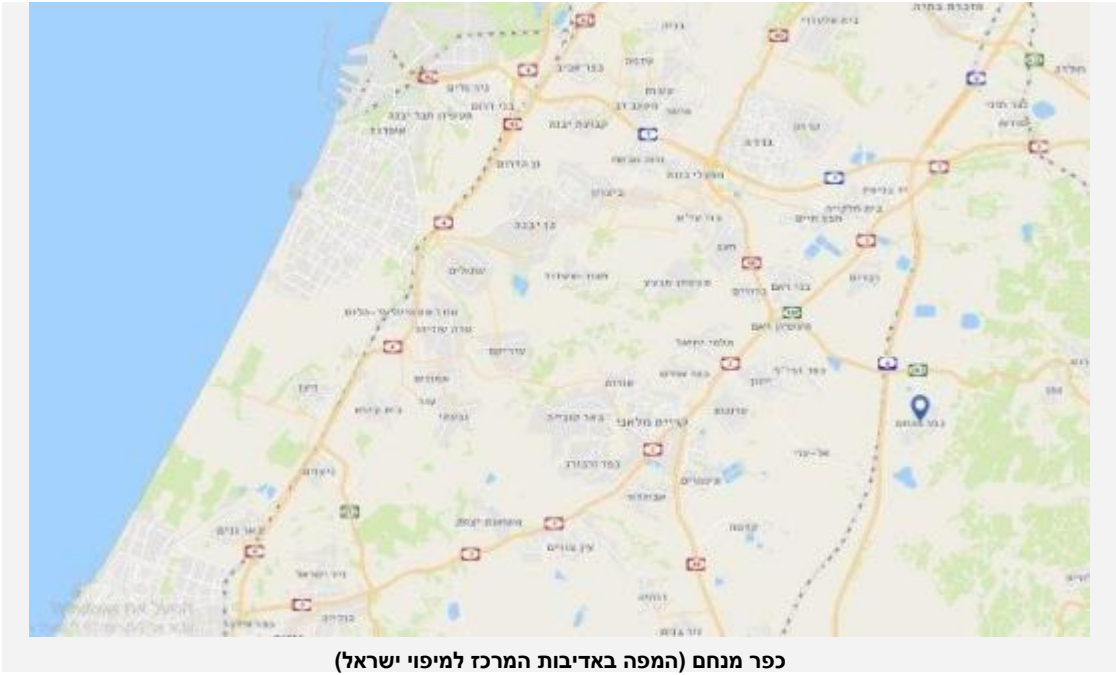
אולם המופעים "בית הבנים" שבקיבוץ כפר מנחם הוא אחד האולמות השאפתניים ביותר שנבנו בארץ בכלל ובקיבוצים בפרט. הבניין הענק שנחנך ב-1979 ומתהדר בכיפה דאודזית מהיחודיות בעולם, תוכנן בידי ריצ'רד בקמינסטר פולר בשיתוף האדריכל שוג'י סאדאו, כשאת התכנון המפורט תכנן האדריכל מנחם באר. את קירות אמנות (או כפי שהוא מכנה אותם: קירות ארכיטקטונים) יצר משה סעידי, שגם חבר בקיבוץ כבר קרוב לשמונה עשורים.

כמו באולמות מופעים רבים, גם כאן הוחלט לשלב במבנה התרבות את ההנצחה לבני הקיבוץ שנפלו במלחמות. לבד מקריאת שמו של הבניין על שמם של הבנים, נקבע בקומת המבואה חדר זיכרון שאותו עיצב סעידי.

ועל כך ברשימה זו.

1979

כפר מנחם (המפה באדיבות המרכז למיפוי ישראל)

הבניין הגדול משלב אמנות ובעיקר כזו שיצר משה סעדי

כורת בטון

בחזית הבניין ניצב אלמנט אנכי המתנשא אל מעל לגג הבניין ומורכב מזוג דפנות שעליהן שילב משה סעידי קירות קרמיקה. האלמנט מסמן את חדר ההנצחה. המגדל גם מרמז על שורשי הקיבוץ שהוקם ב-1937 במסגרת "חומה ומגדל"

התבליט נקרא מלמטה למעלה – מהשורשים שבבסיס ועד ליונה הפורחת אל-על וכנפיה מדמים מנורה דולקת

כמו בעבודות רבות אחרות של סעידי גם כאן שילב האמן טקסט

"יצרנו כאן יש מאין" – הטקסט שמופיע בבסיס המגדל כחלק מהיצירה מתבסס על רעיון ההנצחה שניסח משה סעידי והוצג בפני החברים כשחשף בפניהם את הדגם ליצירה ולאחר מכן שולב ביצירה

חתימת האמן

מעל לפתח היציאה התחתון מהאולם יצר משה סעידי את תבליט הבטון היחיד

רחבה חגיגית נפרסת בכניסה הראשית לבניין. כמו חדר האוכל, גם לכאן ניתן להכנס לבניין מכל כיוון

1980: לאחר השלמת הבנייה (צילום: בני טל אור, לע"מ)

1980 באים להופעה (צילום: בני טל אור, לע"מ)

הכיפה הגאודזית בולטת

הכניסה

בניית "בית הבנים" התאפשרה הודות לתרומה שהתקבלה מקהילות יהודיות בארה"ב ובקנדה וכן מתורמים פרטיים

לא מצליחים להפגיע אותי כל אותם אולמות שמוקמים כאן כבר כמה עשורים. הסתמיות לגמרי ניצחה והיא שולטת בקנקן ובמה שיש בתוכו. בשאר העולם המצב שונה, בעיקר מפני שמעמד התרבות לא ירוד כמו בישראל. אלא שעד לפני כארבעים שנה המצב היה שונה וגם בישראל הצליחו אדריכלים להמציא תחת ידם כמה מפניני האדריכלות המקומית. בניין "תיאטרון הבימה" היה הראשון. מאוחר יותר באו "היכל התרבות" בתל אביב ו"בנייני האומה" בירושלים. אחריהם באו "תיאטרון ירושלים" ו"היכל התרבות" בכפר סבא. חריג מכולם הוא "המשכן לאמנויות הבמה" באשדוד. אולמות מרשימים, שאחדים מהם לא פחות מאלה שציינתי, הוקמו גם בקיבוצים. אלא שמיקומם בפריפריה, הרחק מהמרכז ובידי אדריכלים שנמנעו מיחסי ציבור, לא העניק להם את הפרסום שלו זכו האולמות העירוניים. "בית הבנים" שבקיבוץ כפר מנחם, הוא ככל הנראה הבולט שבין אותם אולמות.

מפתיע לגלות בינות לבתים הכפריים עטורי גגות הרעפים האדומים שבקיבוץ הקטן, את הבניין העצום ויוצא הדופן שמתאים בגודל, בצורה, במורכבות ובהשקעה לאולם עירוני. אך בקיבוצים בשנות ה-60 וה-70, כשהשגשוג הכלכלי פרח אז בחרו החברים להפנות השקעות לתשתיות התרבות. כך הוקמו האולמות המרשימים שעל חלקם כתבתי כאן כמו "יד למגינים" ביגור, בית קרפ" באשדות יעקב איחוד", בית צבי" בחפצי-בה, מרכז תרבות ע"ש משה שרת בגבעת חיים מאוחד, בית העם בגבעת חיים מאוחד והרשימה עוד ארוכה.

משמות האולמות שצינתי ניתן ללמוד עד כמה נושא התרבות בקיבוצים היה קשור בהנצחה. המהלך המשלב את המוות עם החיים הופיע כמובן גם בעיר (היכל התרבות בכפר סבא הוא מהבולטים שבהם, כשבחלק משטחו נקבע מיקומו של "יד לבנים"), אך בקיבוצים השילוב היה כמעט קבוע. גם שורשיו של

"בית הבנים" בכפר מנחם נטועים במותם של בני הקיבוץ שנפלו במלחמות. האחים עמרם ויוחנן בן-חורין נהרגו שניהם ביום השני של מלחמת ששת הימים. עמרם הבכור (28) נפל ברצועת עזה ולאחר מותו הוענק לו עיטור המופת על גילוי אומץ לב במהלך הקרב. יוחנן (22) נפל בסיני. ההורים תקווה ויהודה בן-חורין, ביקשו להנציח את בניהם. בקיבוץ התלבטו אם להקים אולם ספורט, אולם רב-תכליתי או אולם מופעים. ההורים העדיפו את הקמתו של אולם מופעים, היות והבנים שניהם עסקו כל אחד במוסיקה כתחביב וכך הוחלט.

האופוריה שבאה אחרי מלחמת ששת הימים שרתה גם על הקיבוץ הקטן שבחר להקים אולם ובו 890 מושבים, כזה שיכיל אל כל השירותים שניתן למצוא באולם גדול ומודרני – כיכר חגיגית בכניסה, אולם מבואה מרווח, חדרי שחקנים, אולם מפואר בעיצוב ייחודי, במה גבוהה ועמוקה עם ציוד משוכלל וגם חדר זיכרון מושקע שבו יונצחו בני הקיבוץ שנפלו במלחמות.

היות ובני הזוג בן-חורין היגרו לארץ מארה"ב ושמרו על קשרים עם הגולה, הוחל בגיוס כספים בקהילות יהודיות בארה"ב ובקנדה. המסע נחל הצלחה ואיפשר את הגשמתה של היוזמה.

במהלך גיוס הכספים הוחלט כי את הבניין יתכננו אדריכלים אמריקאים. ויותר מזה, הבחירה נפלה על אחד מהאדריכלים המקוריים ויוצאי הדופן ביותר שפעלו במאה ה-20 – ריצ'רד באקמינסטר פולר (1895-1983). הוא אמנם לא זכה להכשרה מקצועית כאדריכל או כל תחום אחר, אך פולר היה גאון והתמחה בתחומים רבים. הודות לשיתוף פעולה עם מתכננים מורשים, הצליח להוציא תחת ידיו יצירות פורצות דרך ומקוריות. בין היצירות שלו ניתן למצוא בית טרומי (Dymaxion house) כיום מוצג במוזיאון הנרי פורד במשיגן, (מכונית תלת-אופן (Dymaxion Car) וגם את הכיפה הגאודזית המורכבת ממצולעים חזרתיים (משולשים או מחומשים). כיפה שכזו קלה ומהירה להרכבה, ופולר ציפה כי תוך זמן קצר ישתלט הפטנט שהמציא על כל תכניות האולמות בעולם. זה לא קרה ורק כיפות בודדות נבנו בעולם ומפתיע לגלות שאחת מהן הוקמה בישראל, כאן בקיבוץ בשפלת יהודה.

בתערוכת אקספו שנערה במונטריאול שבקנדה ב-1967, לבד מ"הביטאט" שתכנן האדריכל משה ספדיה, משך את תשומת לב הקהל גם הביתן האמריקאי שנקרא כיום "הביוספירה של מונטריאול" (המבנה עמד נטוש במשך שנים וכיום משמש מוזיאון הפתוח לציבור), זהו מבנה כדורי שאותו תכנן פולר באמצעות הפטנט של הכיפה הגאודזית. בקמינסטר פולר אף בנה באילינוי בית מגורים שהתבסס על הכיפה הגאודזית והוא ורעייתו התגוררו בו במהלך אותו עשור, כשלימד באוניברסיטת דרום אילינוי (הבית עבר תהליך שימור ופתוח לציבור).

הפרסום לו זכה פולר הודות לאותה תערוכה הביא את התורמים ל"בית הבנים" לבחור בו כמתכנן המבנה בקיבוץ המזרח-תיכוני. היות ופולר לא היה אדריכל מורשה, הוא שיתף פעולה עם האדריכל שוג'י סאדאו (Shoji Sadao, 1927-2019) השניים ערכו את התכנית הראשונית לבניין, שבה ניתן דגש למשחק צורני של מצולעים. החלק הבולט בבניין היתה כמובן הכיפה הגאודזית שנבחרה לקרות את האולם. הכיפה הורכבה למעשה משכבה כפולה שהורכבה ממשושי אלומיניום מזהבים עם חצי מטר מרווח ביניהן. פולר ביקש תחילה להשתמש בכיפה אחת בלבד, אלא שמסיבות של בידוד טרמי ואקוסטי הוחלט להכפיל את הכיפה, מהלך שייקר את הבנייה ועיכב את השלמת הפרויקט במשך שנים.

הכיפה בולטת בחזית הבניין, אך היא לא מרשימה במיוחד בחזותה החיצונית. כשנכנסים אל האולם עצמו ונחשפים לדופן הפנימית של כיפה, לא ניתן להשאר אדיש. עשרה גופי תאורה חזקים ונסתרים שופכים אור צהוב ולבן על חלקה הפנימי של הכיפה המוזהבת והמראה הוא יוצא דופן. על התאורה הופקד ד"ר אליהו (מקי) נאמן, מומחה לתאורה, חבר קיבוץ יחייעם, שהיה גם אחראי על עיצוב התאורה במשך הכנסת ובמרכז הספורט שבקמפוס גבעת רם.

בנוסף, את קירות האולם מחפים סרגלי עץ שלבד מפתרון אקוסטי מוסיפים לעיצוב האולם חן מיוחד. את עבודת העץ ביצע קוטי זלינגר, חבר הקיבוץ שגם היה הנגר המקומי. זלינגר היה אחראי גם על כל

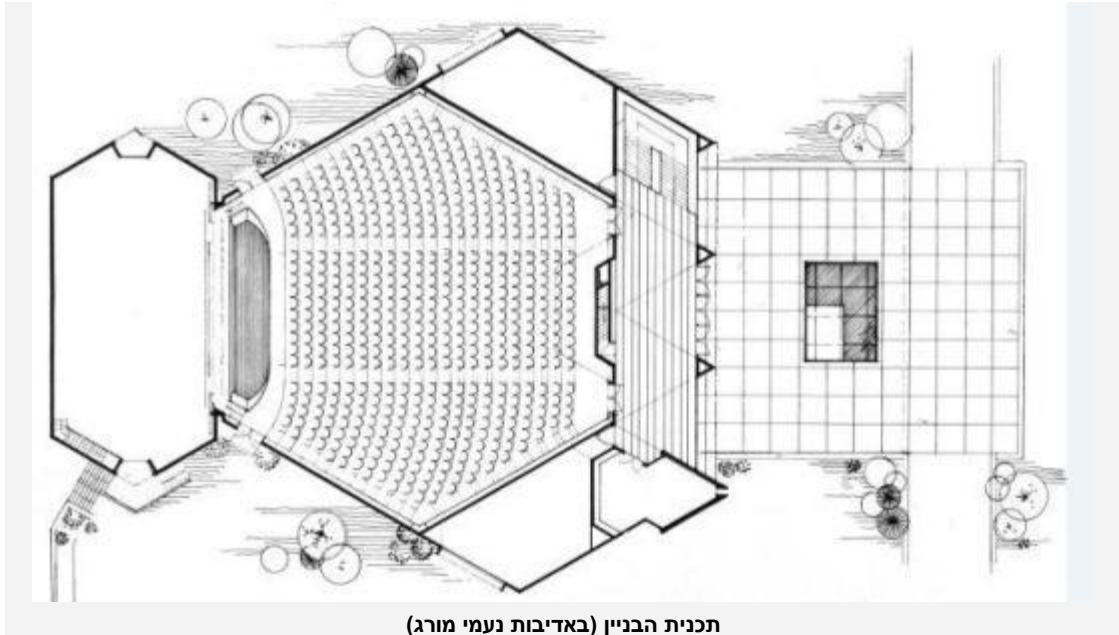
עבודות הגמר שבוצעו ב"בית הבנים", בעוד שבנו, אמנון זלינגר, ששימש בתפקיד חשמלאי הקיבוץ, היה אחראי על נושאי החשמל, התקשורת והתאורה בבניין.

בתכנון הבמה נעזרו בייעוץ של גרשון פלוטקין, במאי הבית של תיאטרון הקאמרי, חבר קיבוץ אילון לשעבר. פלוטקין הוזמן מעת לעת לייעץ למחלקה הטכנית בתכנון אולמות ובמות, וגם בפרויקט מורכב וגדול זה חזר ונתן את שירותיו המקצועיים.

התכנית העקרונית ותכנון הגג נערכו אמנם בחו"ל אצל פולר וסאדאו, אך התכנון המפורט של הבניין עצמו כמו גם העיצוב והגמרים נערכו בישראל, בתיאום מלא עם המשרד האמריקאי. לביצוע העבודה נבחרה המחלקה הטכנית של הקיבוץ הארצי, והעבודה הופקדה בידי של האדריכל מנחם באר, חבר קיבוץ געתון ואדריכל בכיר במחלקה. באר שמח להזדמנות להיות מעורב בפרויקט גדול, שאפתני וזכה שבו מתקיים שיתוף פעולה עם משרד זר ועוד כזה שאותו מוביל בקמינסטר פולר הנערץ.

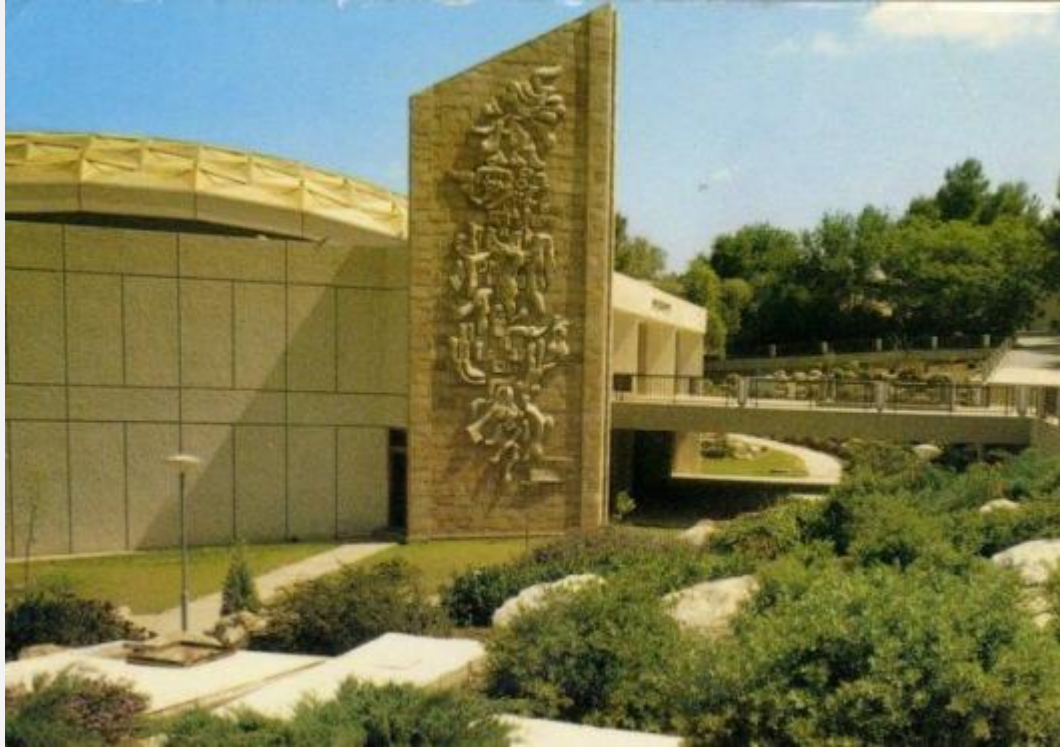

כיפת האולם היא בצורת משושה (המפה באדיבות המרכז למיפוי ישראל)

לבד מהמלאכה האדריכלית השגורה, דאג באר לתרום גם משהו מצדו לבניין – שילוב אמנות באדריכלות. באר קבע כי האמנות תשולב באלמנט האנכי שתוכנן לצד הכניסה וסגר על חדר הזיכרון שנקבע בקומת הכניסה. בקיבוץ התמודדו שני אמנים על הזכות לשלב את יצירתם בחזית המגדל. סעידי שניגש להתמודדות באופן מגובש יותר מאמנית אחרת חברת הקיבוץ, הציג דגם וכן ניסח רעיון שאותו בחר לכתוב ולהציג. הצגתו המגובשת שיכנעה את החברים שבחרו בהצעתו.

כנהוג בקיבוץ וכפי שעשו אמנים אחרים בקיבוצים, גם כאן פנה סעידי לחברי קיבוצו וגיבש מהלך שבו העמיד את יצירתו לדין ציבורי. במכתב שאותו חילק לחברי הקיבוץ הוא כתב: "...מודל זה עמד מכבר במבחן שיפוטם החיובי של האדריכלים הנוגעים בדבר וכן בישיבה האחרונה של ועדת 'בית הבנים', אך לפני הביצוע ראתה הוועדה לנכון להעמידו לביקור וביקורת החברים, היום למשך כמה שעות, על מנת לשתף את הציבור הרחב". בסיום המכתב הוא פנה אל החברים באופן אישי: "הערותיך חשובות לי, על מנת לתקן ולשפר במידת האפשר ואלה יתקבלו הן בכתב כאן או בעל פה."

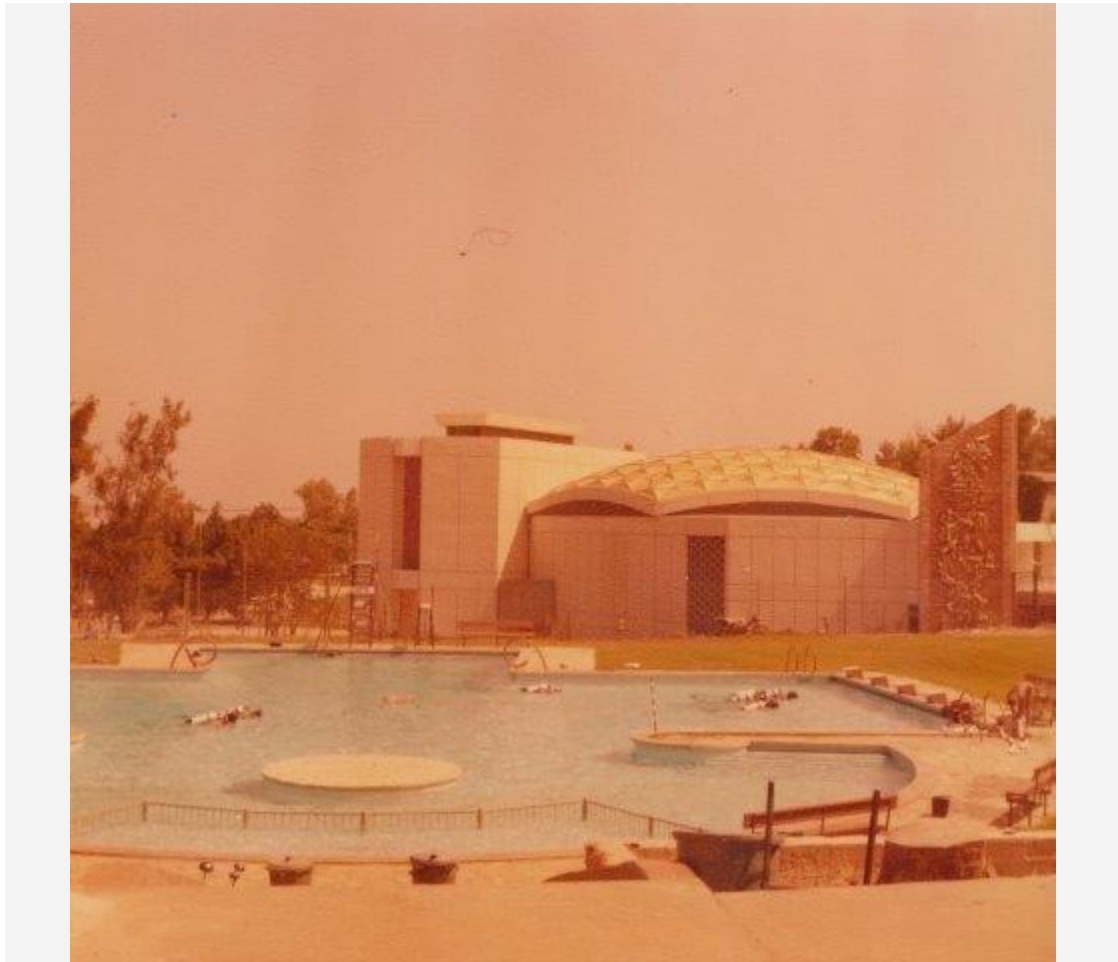
1980 בית הבנים לאחר השלמת הבנייה, כשרחבת הכניסה היתה עדיין גשר וטרם סגרו את השטח שמתחת (גלית פלפוט, גליות מארץ ישראל מאוסף רחמה חסדאי, ארכיון התצלומים של יד בן-צבי)

סעידי הוסיף ועיצב גם את חדר הזיכרון וכן שני תבליטי בטון שנקבעו מעל לשתי הכניסות המשניות לבניין. כיום סעידי מציין שמתבליטי הבטון שיצר הוא אינו שבע רצון. "הכוונה היתה לתאר משהו מוסיקלי עם תנועה, כי דרך אותן כניסות נכנסים אל היכל התרבות של הקיבוץ", הוא מסביר. "מצאתי אז שבשני המקומות האלה לא צריך להנציח, אלא להראות את השמחה. העבודה יפה פחות מוצלחת מבחינת האפקט שרציתי. בתבליטי הבטון החומר נכנס פנימה בעוד שבקרמיקה החומר יוצא החוצה. בבטון לא מצאתי את מה שמצאו אחרים כמו יחזקאל קמחי ואריה סרטני. לא הצלחתי לתהדר לחומר". סעידי לא יצר עוד תבליטי בטון, למעט תבליט אחד, מוקדם יותר, שנוצר בחדר הזיכרון שקיבוץ העוגן, אך בו הוא רק סייע לשרגא ווייל שהוביל את היצירה.

ארבעים שנה לאחר מכן, נזכר סעידי בשיחה שערכתי אתו השבוע כי העבודה ב"בית הבנים" הולידה את אחת מהיצירות שבהן הוא גאה במיוחד. הוא גם מוצא בה את העבודה המוצלחת ביותר שיצר עם האדריכל מנחם באר, שעמו שיתף פעולה בכמה מבנים שתכנן. "בגין עבודה זו התחברנו מאד, מנחם אהב את המעורבות של אמנים באדריכלות ולכן אהב לעבוד איתי. במשך כל הבנייה של 'בית הבנים' מנחם היה מגיע פעם בשבוע לבקר והעבודה המשותפת היתה יוצאת מן הכלל. למדתי ממנו קודם כל מהי גישה נכונה למבנה עצמו. הוא הנחה והוביל עד הפרט האחרון, שמר על הבניין שלו מכל רע בקפדנות כמעט אובססיבית."

"**בעשייה האמנותית ניתנה לי יד חופשית**", ממשיך סעידי. הוא מוסיף ומספר שעם הדגמים שהכין הוא פנה לבקמינסטר פולר והן למנחם באר ושניהם היו שבעי רצון מהעבודה. תחילה הביא סעידי את הדגם למחלקה הטכנית בתל אביב והציג אותו בפני באר. במקביל הציג אותו גם בפני פולר שהגיע לבקר בקיבוץ. "פולר היה אצלנו חמש או שש פעמים וגם בסטודיו", הוא נזכר. בספרו "קיר וחומר" (הוצאה עצמית, 2005) מספר סעידי על המפגש הראשון שערך עם פולר ששאל אותו על דעתו בנוגע לתכנית הבניין. "לא היה לי שום דבר חוכמה לומר ולא אמרתי, אלא ביחס למיקום או לזווית העמדת המבנה. הצעתי לסובב את המבנה כך שהכניסה הראשית תהיה מכיוון צפון-מערב ולא כפי שהוא עומד עכשיו. נפעמתי כששמעתי שזו היתה דעתו הראשונה בדיוק מתוך אותן סיבות שאני מניתי, ובעיקר

הכניסה מאזור הקיבוץ ובכלל כל הכניסות ראוי היה לו היו מלמטה. [...] פולר היה נראה לי כאיש מלא מספרים, מכפלות, איקסים, שרבוטים ולא מהעולם הזה."

שנות ה-80: בית הבנים שוכן לצד מגרשי הספורט, הספרייה, המוסד החינוכי ובריכת השחייה (מאוסף משה סעידי)

שאלתי את סעידי האם היום היה עושה משהו אחר? "כן", עונה סעידי מיד, "הייתי בונה אחרת. כבר בזמנו בקשתי מהמחלקה הטכנית של הקיבוץ הארצי שהקורות יורחקו מהמגדל בשני מטרים, על מנת שלא יקטעו את הרצף של הקיר. אבל הם לא קבלו את דעתי. היום הייתי מתעקש לבנות את המגדל בנפרד ומבלי שהמבנה יגע בו."

עוד משהו היית עושה אחרת?

"**הייתי דואג** שלא ישתמשו באלומיניום המוזהב. למבנה כזה היה מתאים חומר חם, כמו עץ. אלומיניום הוא חומר יותר זול, קל ומהיר, אבל הוא לא מתחבר נכון לא לקרמיקה ובטח לא לשפריץ שעוטף את המבנה."

המגדל בעל צורת המשולש מורכב משתי חזיתות שעליהן הוזמן סעידי לשלב את יצירתו. הקרמיקה שהפכה לחומר העיקרי שעמו עבד החל מסוף שנות ה-60 שולטת גם כן. החזית המערבית של המגדל

היא רציפה ולכן גם העיקרית, בעוד שזו המזרחית חודרת אל הבניין ולכן איננה רציפה אלא נקטעת על ידי רצפת שתי הקומות וכן על ידי מסכי הזכוכית שסוגרים על שתי הקומות.

בחזית המערבית תאר סעידי חמישה מהלכים שאותם ניתן לקרוא מלמטה למעלה. בחלק התחתון מופיע רעיון ההנצחה שאותו גיבש סעידי בעת שניגש לעבודה ובהמשך בחר להציג אותו כחלק בלתי נפרד מהעבודה עצמה (לצד חתימתו). העבודה אם כן נפתחת בחלקה התחתון בשורשים; "אלה שורשים של אלפי שנים", מסביר לי סעידי. "יש פה בכפר מנחם בסיס של אנשים שבאו מגלויות שונות ומהם אלה שהקימו את הקיבוץ. החזרה שלהם לכאן היא חזרה אל השורשים, ולא כאלה חדשים, אלא שורשים עתיקים שאליהם הם חוזרים". בחלק החמישי והעליון, המסיים את היצירה, מתוארת יונה הפורסת את כנפיה המתגלים כשבעה קנים שאש נצח דולקת בהם. בעבודה שיצר על החזית המזרחית של המגדל הגישה מופשטת יותר, ומשולבים בה ציטוטים משירים מאת חיים גורי. קיר זה שולח את אחת מזרועותיו אל אולם המבואה, אל קיר זוויתי שמושך את העין ובקצהו נקבעה הכניסה אל חדר הזיכרון.

את חדר הזיכרון עיצב סעידי ככזה המורכב משני אזורים עיקריים: האחד בהיר והשני כהה. זה הבהיר הוא המופשט, מתנשא לכל גובה המגדל, כשחריץ צר מחדיר אור דרומי. בקירות הלבנים שולבו תבליטים המתנשאים אף הם לגובה ולמרגלותיהם נקבעו באותיות של מתכת שמות הבנים כמו גם המשפט האלמותי שאותו ניסח ח"נ ביאליק "ובמותם ציוו לנו את החיים". בולטת כאן גם מנורת מתכת שיצר מיירים ברעם להנצחת בנו גבריאל (גברי), שנפל בהיותו בן 18 בתעלת סואץ במלחמת 1973. מנורה נוספת מצויה בכניסה לספרייה בכפר מנחם שעליה כתבתי כאן ושתי מנורות אחרות מצויות במוסדות "יד לבנים" בתל אביב ובפתח תקווה.

באזור הכהה והאינטימי של חדר הזיכרון שולבה פינת ישיבה כמו בסלון ביתי (את הריהוט עיצב סעידי והוא בוצע בנגרייה של קיבוץ גבעת ברנר). לכל אחד מקירות החלק הכהה נקבעה פונקציה שונה – באחד מגירות עץ המוקדשות לכל אחד מהבנים ולצדן מפות אזור הקרבות שבהם נפלו. בקיר המרכזי תמונות הבנים כשבמי זיכרון מציבים חברי הקיבוץ זר פרחים קטן ליד כל אחת מהתמונות. בקיר השלישי מדפים עמוסים בחפצים הקשורים בהנצחה ובראשם ספרי זיכרון שיצאו לאור לזכרם. חלק מהספרים עוצבו בידי סעידי עצמו, כמו הספר "בני-חורין" שהוקדש לאחים עמרם ואלחנן בן-חורין.

האלמנט שמקשר בין שני האזורים המרכיבים את חדר הזיכרון, הכהה והבהיר, אלה שורות מקבילות המשלבות לסרוגין פסים כהים ובהירים ומופיעים הן ברצפת החדר והן בתקרתו. שורות אלה שיוצרות סדר וארגון, מושכות את העין להתבונן אל-על ולהתבונן אל כל אחד מקצוות החדר. אך יש בהן גם כוונה נוספת שבאה לרמז על התלמים הנחרשים בשדות הקיבוץ, היות והמשותף לבני כפר מנחם שנפלו במלחמות היה ש"הם כולם הלכו בתלם וכולם היו חקלאים", מספר סעידי.

1980 מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ חיים בר-לב מבקר בחדר הזיכרון (צילום: בני טל אור, לע"מ)

מדרגות לוליניות רחבות מקשרות בין אולם המבואה ובין הקומה התחתונה. כאן שילבו תלמה ואריק הראל, גם הם חברי הקיבוץ, מנורה ועיטורים שנתלו על הקיר הסמוך ועשויים ממתכת רקועה. מדרגות חגיגיות כאלה נהג האדריכל מנחם באר לשלב במבני הציבור שתכנן, וכמוהן תוכלו למצוא ברבים מהם (למשל מבנה הספרייה והמועדון בקיבוצים שניר ושמרת). (בשנים הראשונות היתה הקומה התחתונה מצומצמת בשטחה, אך לימים נסגר השטח הנרחב שמצוי מתחת לרחבה שבחזית הבניין – מסכי זכוכית סגרו על שתי הדפנות הפתוחות והשטח הפך לאולם נוסף שממנו ניבטת צמחייה עשירה ולאורך היום הוא מואר היטב באור טבעי.

אבן הפינה לבניין הונחה כבר ב-1969. בטקס שנערך ביום השנה השני לנפילתם של עמרם ויוחנן בן-חורין, השתתפו נציגי ציבור ובהם שר החוץ אבא אבן, הרמטכ"ל חיים בר-לב והאלוף דוד אלעזר (דדו). אלא שהקיבוץ התקשה בגיוס הכספים והבנייה התעכבה והתארכה. רק בסוף שנת 1979 הגיע פרויקט הבנייה אל קו הסיום ו"בית הבנים" החל לפעול.

לאורך השנים הצליח האולם לארח הופעות, הצגות ואירועים. המנהלת בפועל והרוח החיה של האולם מזה 35 שנה היא רבקה ברק. בין האירועים המרכזיים שהתקיימו בו היתה וועידת הקיבוץ הארצי ה-14 שהתקיימה ב-1986 (נשיא המדינה חיים הרצוג פתח את הוועידה). בכירי האמנים הישראלים, מוזיקאים, שחקנים ובדרנים, הופיעו כאן על הבמה יותר מפעם אחת ובהם אריק איינשטיין, חווה אלברשטיין, יהודית רביץ, שלמה ארצי, מתי כספי וגם הגבעטרון עם ירדנה ארזי. גם מוזיקאים צעירים יותר הופיעו וממשיכים להופיע כאן ובהם דקלה, אמיר דדון, נתן גושן, עברי לידר ומרגי. בנוסף לכל אלה חזרה והופיעה כאן להקת המחול הקיבוצית שמנהלה האמנותי הוא רמי באר, בנו של אדריכל הבניין.

בשנים האחרונות התמעטה הפעילות ומגפת הקורונה הוסיפה והקשתה על פעילותו. עם זאת, ממשיכים האמנים לפקוד את הבמה ובעוד שבועיים יופיע באולם יהודה פוליקר.

•
•
•
•
משה סעידי נולד בהמדאן שבאיראן ב-1937. בגיל 13 היגר עם אחיו לישראל ונקלט בקיבוץ כפר מנחם שבו הפך לימים לחבר ובו הוא מתגורר ופועל עד היום.

באמנות עסק סעידי כבר מגיל צעיר. את הכשרתו כאמן רכש עוד כנער מאמנים חברי קיבוצו ומאוחר יותר במכון אבני, במדרשה למורים לציור בתל אביב, בבית הספר לאמנות סנט מרטין בלונדון ובאקדמיה המלכותית לאמנויות. החל מסוף שנות ה-50 ובמשך עשור השתתף בעשרות תערוכות יחיד וקבוצתיות שבהן הציג ציורים ופסלים. ב-1968 החל ליצור קירות אמנותיים מקרמיקה שאותם הוא שילב במבנים שונים – מוסדות חינוך, תרבות, קהילה, הנצחה, ספורט, תעסוקה, הסעדה ועוד. שני מקבצי היצירות הגדולים ביותר שיצר מצויים בקיבוצו וזהו מקבץ מגוון שנוצר לאורך עשרות רבות של שנים. מקבץ נוסף שנוצר תוך פרק זמן קצר ב-1988 שולב במבני תרבות וספורט במרכז ירוחם ועלין כתבתי כאן.

בסוף החודש הזה תפתח במוזיאון בית אורי ורמי נחושתי התערוכה "**משה סעידי: קיר אמן**" שאותה אצרת. התערוכה מתמקדת בקירות האמנות שיצר סעידי החל מ-1968 ועד ל-2016. פרטים על אירוע הפתיחה המתוכנן אפשרם כאן בהמשך החודש.

•
•
•
•
סיבוב עם סעידי בבית הבנים:
•
•

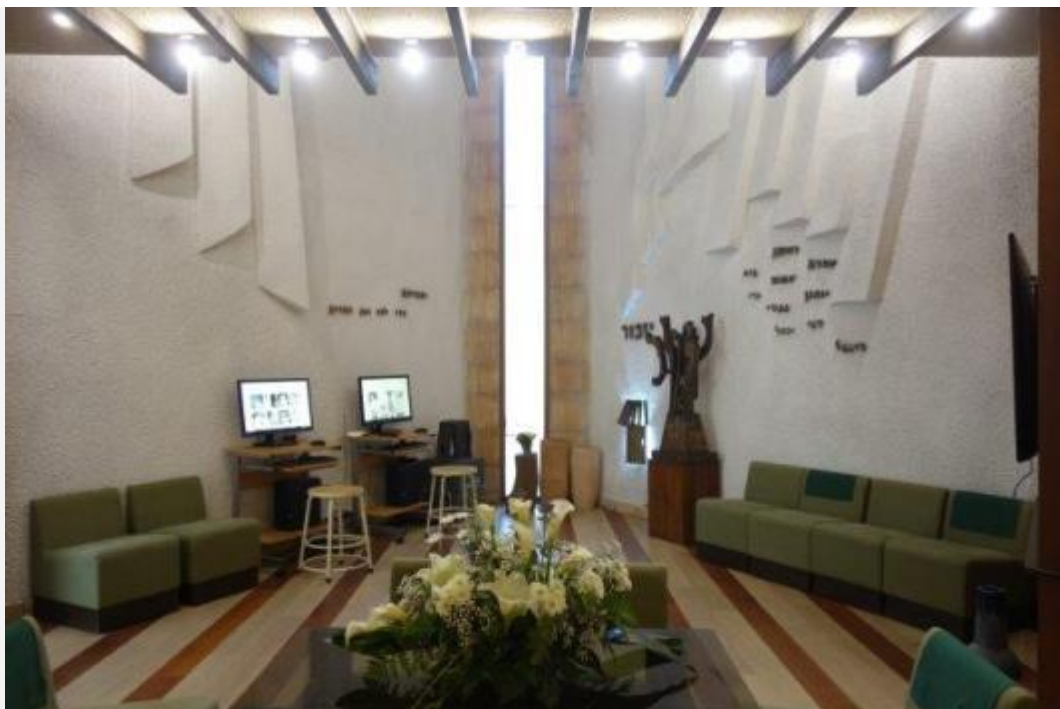
מבואת הכניסה מתאפיינת בדופן שקופה כלפי הרחבה ובקצה חודר קיר הקרמיקה שיצר סעידי כשלצדו הכניסה אל חדר הזיכרון

הכניסה לחדר זיכרון היא מבעד לדלת עץ וזכוכית

ובנופלים ביקשו הם על נפשנו שתהא ראויה לזכרם

בחדר ההנצחה שני אזורים: הבהיר והכהה. בחלק הבהיר שכיום ממוקמות בו עמדות מחשב ישנם תבליטים אנכיים המתנשאים לכל גובה המגדל ופס של חלון צר המחדיר אור

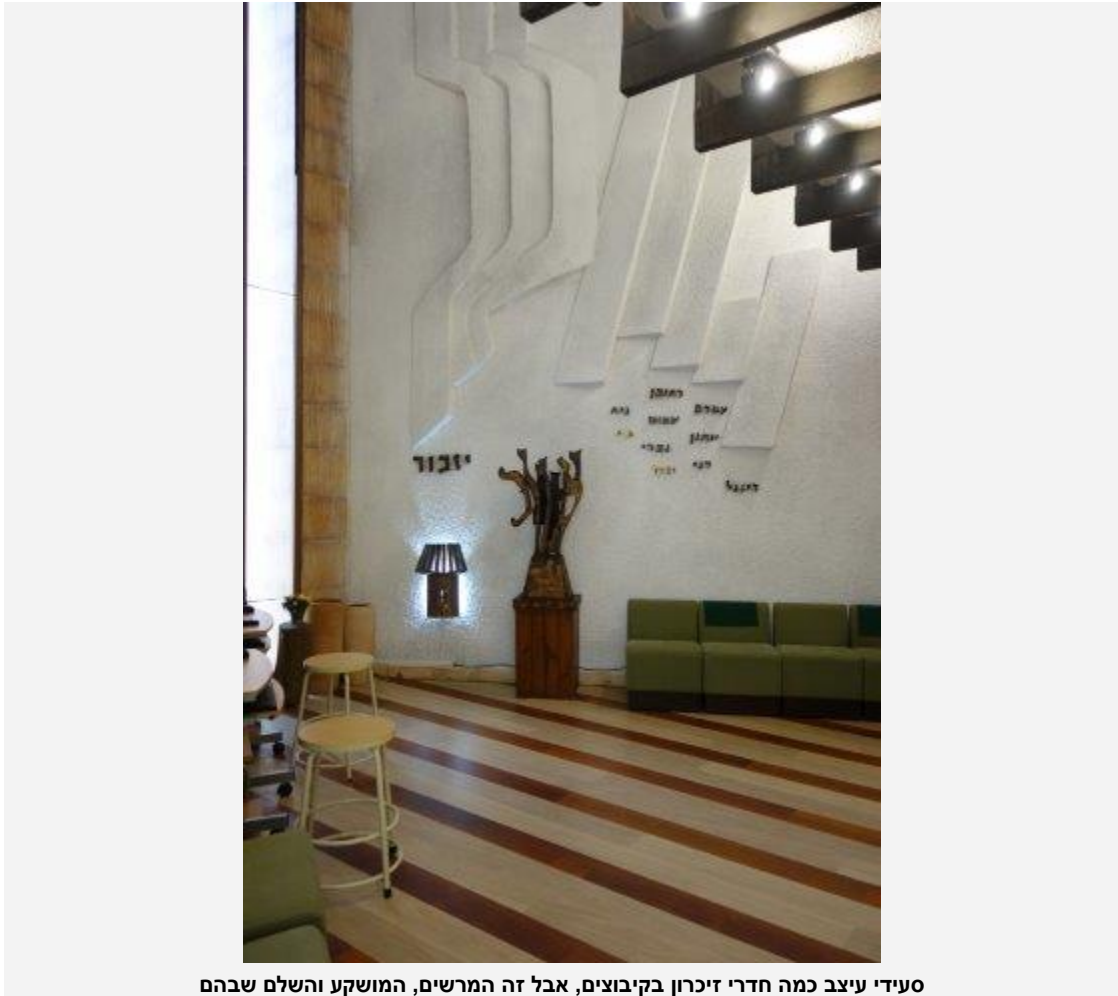
סעידי בחדר הזיכרון

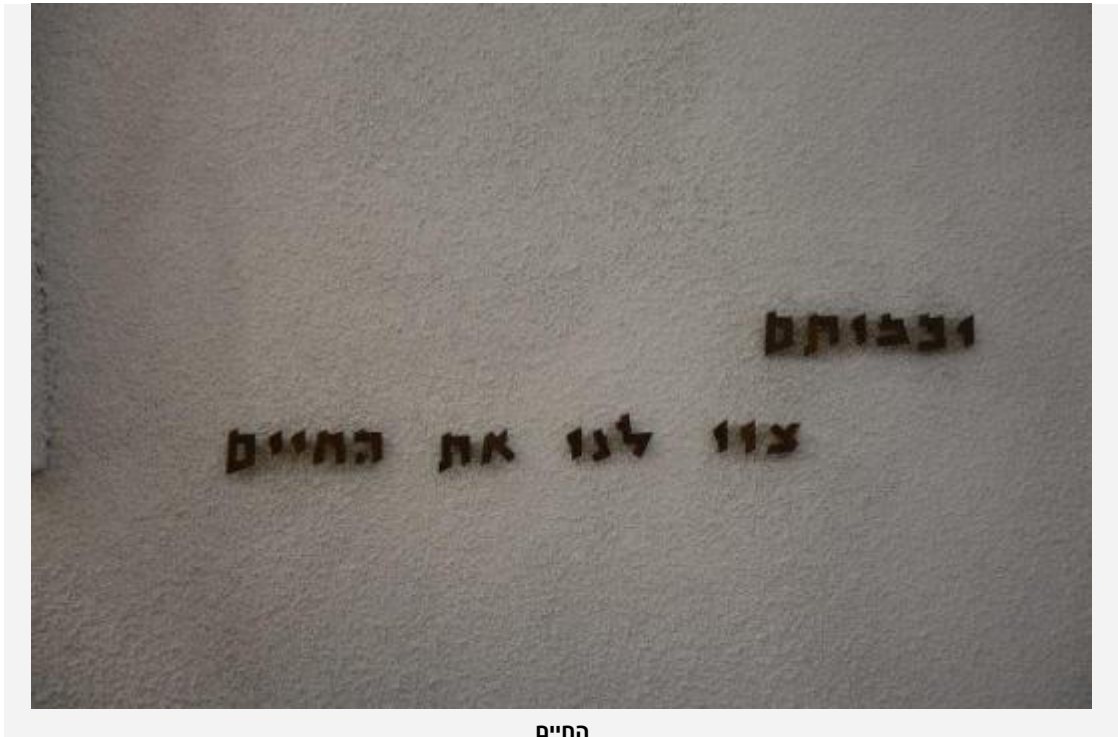
מבט על המגדל מבפנים

תבליטים

סעידי עיצב כמה חדרי זיכרון בקיבוצים, אבל זה המרשים, המושקע והשלם שבהם

החיים

סעידי נרגש לחזור ולבקר כאן

מנורה שיצר מיירים ברעם להנצחת בנו גבריאל (גברי) שנפל בהיותו בן 18 בתעלת סואץ במלחמת 1973. מנורה נוספת מצויה בכניסה לספרייה בכפר מנחם. שתי מנורות אחרות מצויות במוסדות "יד לבנים" בתל אביב ובפתח תקווה .

בבסיס המנורה

החלק הכהה של האולם

מימין אזור הקרבות שבהם נפלו הבנים ובמרכז תמונותיהם

זרי פרחים ונר נשמה הודלקו ביום הזיכרון

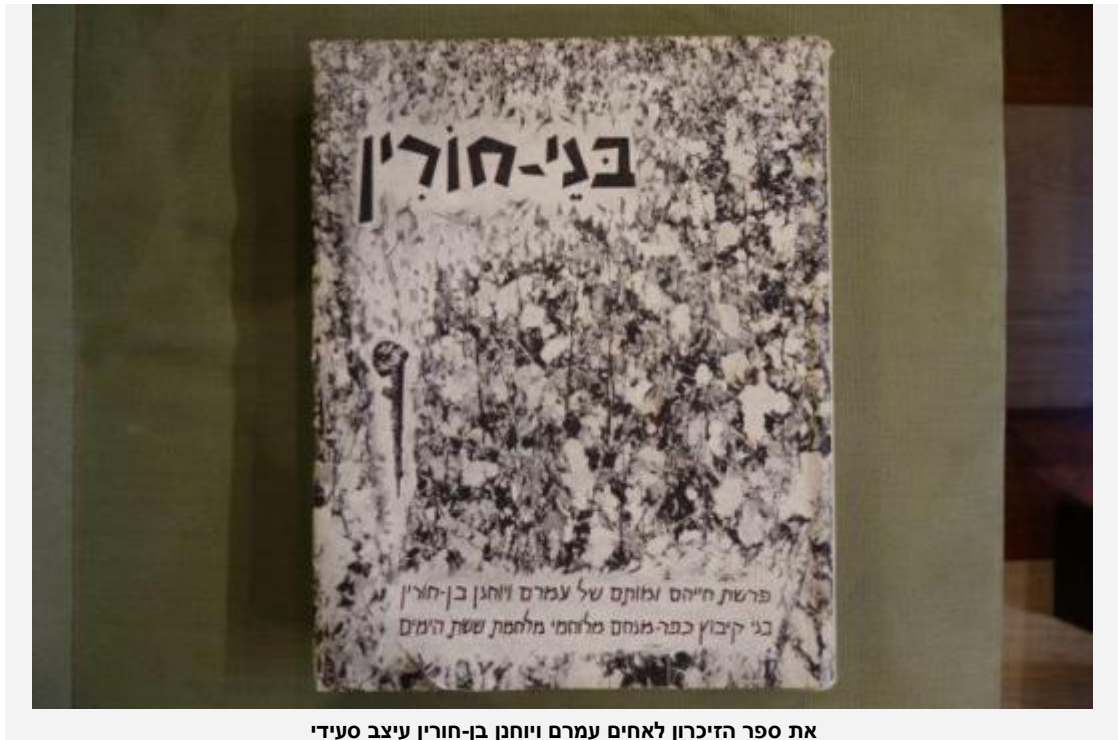
מגירה לכל בן

גם את המנורה שמשמאל יצר מיירים ברעם לכבוד אירוע פתיחת בית הבנים

לאורך השנים סעידי גם עיצב ספרי זיכרון לבנים שנפלו, כמו זה למשל

את ספר הזיכרון לאחים עמרם ויוהגן בן-חורין עיצב סעידי

הריהוט עוצב במיוחד לחדר ויוצר בנגרייה של קיבוץ גבעת ברנר

בקצה השני של אולם המבואה נמצאות המדרגות היורדות אל הקומה התחתונה

תלמה ואריק הראל עיצבו מנורה וקבוצת עיטורים על הקיר

האדריכל מנחם באר אהב להשקיע במדרגות שיצר במבני הציבור שתכנן וגם כאן אפשר למצוא מדרגות לולייניות שהעלייה והירידה בהם היא חוויה

למטה

מדרגות כאלה חזר ותכנן באר במבני ציבור רבים שתכנן בכל רחבי הארץ

פס צר של חלון כמו בחדר הזיכרון מופיע גם כאן

בקומה התחתונה חזר והחדיר סעידי את עבודת הקרמיקה שלו שעוטפת את המגדל

קרמיקה

חתימת האמן, 1979

חלקו הפנימי של המגדל בקומה התחתונה עטוף באריחי קרמיקה שיצר סעידי

מתחת לשטח רחבת הכניסה נמצא אולם התכנסות שמואר היטב לאורך היום הודות למסכי זכוכית הקבועים משני צדיו ואתם ניתן לפתוח

וכן הודות לתקרה שבה שולבו לבני זכוכית

מימין הקצה התחתון של המגדל העטוף בקרמיקה

חלקה הפנימי של כורת הבטון

סעידי פותח את דלתות האולם

האולם הגדול שטוף באור זהב

890 מושבים באולם

במה גדולה ומשוכללת בעומק ובגובה של 12 מטר, ברוחב של 14 מטר עם 10 צוגים חשמליים, ארבעה חדרי הלבשה מאובזרים במקלחות

דפנות האולם מחופות בלוחות עץ להתמודדות עם האקוסטיקה וגם עם האסתטיקה

בעורף האולם חדר בקרה מרווח במיוחד

25 שורות מושבים באולם

כיום האולם כבר כמעט ואינו פעיל

1986: מופע ריקודים של ילדים בוועידה ה-14 של הקיבוץ הארצי בכפר-מנחם (צילום: יושקו רובין, יד יערי)

1986: מקהלת הקיבוץ הארצי בוועידה ה-14 של הקיבוץ הארצי בכפר-מנחם (צילום: בועז לניר, יד יערי)

תקרת האולם יוצרה בארה"ב והובאה לכאן בחלקים

כמו באפקוט באורלנדו

הכל זהב

1986: הקהל בוועידה ה-14 של הקיבוץ הארצי בכפר מנחם (צילום: ויקי כהן, יד יערי)

הבמה

עשרה צוגים חשמליים

בראבו

.
תודה למשה סעידי, אמנון זלינגר, שלומי שקד, מיכל שרייבר, מרוה בלוקה, נעמי מורג, קובי לוי,
עמית מנדה לוי, סמדר קרן

★

שיר לסיום:

.

★

Share this:

"כפר מנחם" 14/08/2021-ב

שנה טובה ומוזמנים לתערוכה 16/09/2015-ב "אשדות יעקב"

מאת מיכאל יעקובסון, בתאריך 03/11/2021 בשעה 7:32, בקטגוריות כפר מנחם, קיבוצים, תגיות: בקמינסטר
פולר, מנחם באר, משה סעידי 5 תגובות
פרסם תגובה או השאר עקבות. [Trackback URL](#) :

« סיבוב בתחנה המרכזית עכו
מוזמנים לסיבוב בשלושה מבנים בשכונת גילה בירושלים »

תגובות

דורון ביום 03/11/2021 בשעה 9:39

[קישור לתגובה](#) | [להגיב](#)

אהבתי מאד את המאמר המרגש. תודה.

ענבר עטיה ביום 03/11/2021 בשעה 12:05

[קישור לתגובה](#) | [להגיב](#)

מבנה מרשים ביותר

שלומי שקד ביום 03/11/2021 בשעה 12:46

[קישור לתגובה](#) | [להגיב](#)

מאמר מרגש את יחודו של בית הבנים שלנו המציין את בנינו שנפלו במערכות ישראל, ובית פתוח לבנינו הממשיכים ויוצרים⁶

שרון ביום 03/11/2021 בשעה 17:28

[קישור לתגובה](#) | [להגיב](#)

מקסים תודה! והשיר בסוף

גלית ברוידא ביום 04/11/2021 בשעה 8:44

[קישור לתגובה](#) | [להגיב](#)

מאמר מרתק. באמת מבנה מרשים. כבת הקיבוץ זכיתי להתחתן באולם המבואה התחתונה ולצפות בעשרות אם לא מאות מופעים באולם

להשאיר תגובה

אתר זו עושה שימוש ב Akismet כדי לסנן תגובות זבל.